РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

16 юли 2009 година *

По дело C-168/08

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание членове 68 ЕО и 234 ЕО от Cour de cassation (Франция) с акт от 16 април 2008 г., постъпил в Съда на 21 април 2008 г., в рамките на производство по дело

Laszlo Hadadi (Hadady)

срещу

Csilla Marta Mesko, по съпруг Hadadi (Hadady),

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н A. Rosas, председател на състав, г-н A. Ó Caoimh (докладчик), г-н J. Klučka, г-жа P. Lindh и г-н Ал. Арабаджиев, съдии,

* Език на производството: френски.

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,
секретар: г-жа M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 5 февруари 2009 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Hadadi (Hadady), от адв. C. Rouvière, avocate,

— за г-жа Mesko, от адв. A. Lyon-Caen, avocat,

— за френското правителство, от г-н G. de Bergues както и от г-жа A.-L. During и г-жа B. Beaupère-Manokha, в качеството на представители,

— за чешкото правителство, от г-н M. Smolek, в качеството на представител,

— за германското правителство, от г-н J. Möller, в качеството на представител,

— за унгарското правителство, от г-жа K. Szíjjártó и г-жа M. Kurucz, в качеството на представители,

— за полското правителство, от г-н M. Dowgielewicz, в качеството на представител,

— за словашкото правителство, от г-н J. Čorba, в качеството на представител,

— за финландското правителство, от г-жа A. Guimaraes-Purokoski, в качеството на представител,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Joris и г-н S. Saastamoinen, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 март 2009 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Hadadi (Hadady) и г-жа Mesko във връзка с признаването от страна на френските съдилища на решение на съда в Пеща (Унгария), постановяващо техния развод.

Правна уредба

Общностна правна уредба

Регламент № 1347/2000

3 Съгласно съображения 4 и 12 от Регламент (ЕО) № 1347/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност за децата на двамата съпрузи (ОВ L 160, стр. 19):

„(4) Някои различия между националните норми в областта на компетентността и признаването затрудняват свободното движение на хора, както и правилното функциониране на вътрешния пазар. Вследствие от това е обосновано да се приемат разпоредби, които да позволят уеднаквяване на колизионните норми за установяване на подсъдността по брачни дела и по дела, свързани с родителската отговорност, чрез опростяване на формалностите с оглед на бързо и автоматично признаване на съдебните решения и на изпълнението им.

[…]

(12) Критериите за компетентност, приети в настоящия регламент, се основават на принципа, че трябва да съществува действителна връзка между заинтересованото лице и държавата членка, която упражнява компетентността.[…]“ [неофициален превод]

4 Член 2 от Регламент № 1347/2000, който предвижда общи разпоредби относно съдебната компетентност по дела за развод, фактическа раздяла на съпрузите и унищожаване на брака, е заменен с член 3 от Регламент № 2201/2003, като текстът на тези две разпоредби е еднакъв.

Регламент № 2201/2003

5 Съгласно съображения 1 и 8 от Регламент № 2201/2003:

„(1) Европейската общност си поставя за цел създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в която [да се чете: „в което“] свободното движение на хора се гарантира. За тази цел Общността трябва да приеме, между другото, мерки в областта на съдебното сътрудничество по граждански дела, които са необходими за правилното функциониране на вътрешния пазар.

[…]

(8) По отношение на решенията за развод, законната [другаде в текста: „фактическа“] раздяла на съпрузите или обявяването на брака за нищожен [другаде в текста: „унищожаване на брака“], настоящият регламент се отнася само до разтрогването на родителските връзки [да се чете:

„брачните връзки“] и не трябва да се занимава с въпросите за основанията за развода, имуществените последици на брака или други допълнителни въпроси.“

6 Съгласно член 1, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003 същият се прилага независимо от характера на съда или правораздавателния орган по граждански дела, отнасящи се до развод, фактическа раздяла или унищожаване на брака.

7 Член 3 („Обща компетентност“), параграф 1 от посочения регламент гласи:

„Компетентни да разглеждат дела, свързани с развод, законна раздяла на съпрузите и унищожаване на брака, са съдилищата на държавата членка,

а) на чиято територия:

— съпрузите имат обичайно местопребиваване, или

— съпрузите са имали последното обичайно местопребиваване, ако един от тях все още живее там, или

— ответникът има обичайно местопребиваване, или

— в случай на обща искова молба [...] единият от съпрузите има обичайно местопребиваване, или

— ищецът има обичайно местопребиваване, ако той е живял там поне една година непосредствено преди предявяването на иска, или

— ищецът има обичайно местопребиваване, ако е живял там поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска и е гражданин на въпросната държава членка или, ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, има „domicile“ там;

б) чиито граждани са двамата съпрузи, или ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, където те имат „domicile“.“

8 Член 6 („Изключителна компетентност по членове 3, 4 и 5“) от същия регламент предвижда:

„Срещу съпруг, който:

а) има обичайно местопребиваване на територията на държава членка; или

б) е гражданин на държава членка или, ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, има „domicile“ на територията на една от тези две държави,

може да се предявява иск в друга държава членка само в съответствие с членове 3, 4 и 5.“

9 Член 16 („Сезиране на съда“) от Регламент № 2201/2003 предвижда:

„1. По смисъла на настоящия член, съдът се смята за сезиран, когато:

а) към момента на подаване на исковата молба или на документ, имащ същото значение в съда, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме действията, необходими за връчването на съответните документи на ответника;

или

б) ако документът трябва да бъде връчен преди да бъде депозиран в съда, към момента, когато бъде получен от органа, компетентен да извърши връчването, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме действията, необходими за депозирането на документа в съда.“

10 Член 19 от посочения регламент гласи следното:

„1. Когато делата за развод, законна раздяла или унищожаване на брака между същите страни са заведени пред съдилища в различни държави членки, съдът, пред който искът е предявен по-късно, спира съдебното производство до установяване на компетентността на първия сезиран съд.

[…]

3. След установяване на компетентността на първия сезиран съд, съдът пред който искът е предявен по-късно, се отказва от компетентност [другаде в текста: „се десезира“] в полза на първия сезиран съд.

В този случай страната, която е завела иск пред съда, сезиран по-късно, може да заведе същия иск пред съда, сезиран по-рано.“

11 Съгласно член 21 („Признаване на решения“), параграфи 1 и 4 от същия регламент:

„1. Решение, постановено в една държава членка, се признава в друга държава членка без изискване за специални процесуални действия.

[…]

4. Когато искането за признаване на решение е повдигнато като съпътстващ [другаде в текста: „обуславящ“] въпрос пред съд в държава членка, този съд може да се произнесе с решение по въпроса.“

12 Член 24, озаглавен „Забрана за преразглеждане на компетентността на съда, който е постановил решението [другаде в текста: „съда по произхода“]“, от Регламент № 2201/2003 предвижда:

„Компетентността на съда в държава членка, постановил решението [другаде в текста: „съда в държавата членка на произход“], не може да се преразглежда. Нормата на член 22, буква а) и член 23, буква) относно съобразяване с обществената политика [другаде в текста: „обществения ред“], не може да се прилага към правилата относно компетентността, регламентирани в членове 3—14.“

13 Глава IV („Преходни разпоредби“), член 64, параграфи 1 и 4 от Регламент № 2201/2003 предвижда:

„1. Разпоредбите на настоящия регламент се прилагат само към производства, които са образувани, документи, които са официално изготвени или вписани като автентични правни инструменти, и към спогодби, сключени между страните след датата на неговото влизане в сила в съответствие с член 72.

[…]

4. Решенията, издадени преди датата на влизане в сила на настоящия регламент, но след датата на влизане в сила на Регламент […] № 1347/2000 по производствата, образувани преди датата на влизане в сила на Регламент […] № 1347/2000 се признават и изпълняват в съответствие с разпоредбите на глава III от настоящия регламент при условие че се отнасят до развод, законна раздяла или унищожаване на брака или родителската отговорност за децата на двамата съпрузи по повод на тези брачни производства и че компетентността се основава на правилата, които съответстват [на] тези, предвидени или в глава II на настоящия регламент или Регламент […] № 1347/2000 или от конвенция,

сключена между държавата членка, издала решението [другаде в текста: „държавата членка на произход“] и държавата членка, до която е адресирано [другаде в текста: „държавата членка, където се иска признаване“], и която конвенция е била в сила към датата на образуване на делото.“

14 Съгласно член 72 от Регламент № 2201/2003, последният влиза в сила на 1 август 2004 г. и се прилага от 1 март 2005 г., с изключение на членове 67—70, които са без значение за спора по главното производство.

Френската правна уредба

15 Член 1070, четвърта алинея от Гражданскопроцесуалния кодекс гласи:

„Местната подсъдност се определя според местопребиваването в момента на предявяване на иска или — при дело за развод — в момента на предявяване на първоначалната искова молба.“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

16 През 1979 г. г-н Hadadi и г-жа Mesko — и двамата унгарски граждани — сключват брак в Унгария. Те емигрират във Франция през 1980 г., където според акта за преюдициално запитване пребивават и понастоящем. През 1985 г. те придобиват френско гражданство по натурализация, така че всеки от тях е с френско и унгарско гражданство.

17 На 23 февруари 2002 г. г-н Hadadi предявява иск за развод пред съда в Пеща.

18 На 19 февруари 2003 г. г-жа Mesko предявява пред Tribunal de grande instance de Meaux (Франция) иск за развод с произнасяне по въпроса за вината.

19 На 4 май 2004 г., тоест след присъединяването на Република Унгария към Европейския съюз на 1 май 2004 г., съдът в Пеща постановява развода между г-н Hadadi и г-жа Mesko. От акта за преюдициално запитване е видно, че това решение е станало окончателно.

20 С определение от 8 ноември 2005 г. брачното отделение на Tribunal de grande instance de Meaux обявява за недопустим подадения от г-жа Mesko пред тази юрисдикция иск за развод.

21 На 12 октомври 2006 г. Cour d'appel de Paris (Франция) постановява по жалбата на г-жа Mesko срещу посоченото определение, че решението за развод на съда в Пеща не може да бъде признато във Франция. Вследствие на това Cour d'appel de Paris обявява за допустим предявения от г-жа Mesko иск за развод.

22 Г-н Hadadi подава касационна жалба срещу решението на Cour d'appel de Paris, в която упреква този съд, че не признава компетентността на унгарския съд единствено на основание член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003, който се отнася до обичайното местопребиваване на съпрузите, без да провери дали тази компетентност не произтича от унгарското гражданство на двамата съпрузи, така както е предвидено в същия параграф, буква б).

23 При тези условия Cour de cassation решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 3, [параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003] да се тълкува в смисъл, че в случаите, когато съпрузите са едновременно граждани на държавата на сезирания съд и граждани на друга държава членка на Европейския съюз, предимство има гражданството на държавата, в която се намира сезираният съд?

2) При отрицателен отговор на предходния въпрос, трябва ли в случаите, когато и двамата съпрузи са граждани на двете държави членки, този текст да се тълкува в смисъл, че посочва по-ефективното от двете гражданства?

3) При отрицателен отговор на предходния въпрос, трябва ли да се счита, че този текст предоставя на съпрузите допълнителен избор, а именно да изберат съда на една от двете държави, на които и двамата са граждани?“

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

24 В основата на спора в главното производство е искът за развод, предявен във Франция на 19 февруари 2003 г. от г-жа Mesko. От преписката е видно, че при проверката на допустимостта на този иск признаването на решението за развод, постановено на 4 май 2004 г. от съда в Пеща, е обуславящ въпрос. Съгласно член 21, параграф 4 от Регламент № 2201/2003 френските юрисдикции могат да се

поизнесат по този въпрос. В този контекст Cour de cassation отправя въпроси относно тълкуването на член 3, параграф 1 от същия регламент.

25 Следва да се отбележи, че съгласно член 72 от Регламент № 2201/2003 той е влязъл в сила на 1 август 2004 г. и се прилага считано от 1 март 2005 г.

26 Освен това съгласно член 2 от Акта относно условията на присъединяването към Европейския съюз на Чешката република, Република Естония, Република Кипър, Република Латвия, Република Литва, Република Унгария, Република Малта, Република Полша, Република Словения и Словашката Република и промените в учредителните договори на Европейския съюз (ОВ L 236, 2003 г., стр. 33) Регламент № 1347/2000 се прилага в Унгария едва от 1 май 2004 г.

27 От това следва, че съдът в Пеща постановява решението за развод от 4 май 2004 г. след датата на влизане в сила на Регламент № 1347/2000 в Унгария, докато искът е предявен преди тази дата. Трябва да се отбележи и че това решение е произнесено преди 1 март 2005 г. — датата, от която се прилага Регламент № 2201/2003.

28 При тези условия, както изтъкват френското, германското, полското и словашкото правителство, въпросът за признаването на това решение трябва да се разгледа в съответствие с член 64, параграф 4 от Регламент № 2201/2003, тъй като предявяването на иска и произнасянето на решението са извършени в рамките посочения в него период.

29 Съгласно тази разпоредба посоченото решение за развод следователно трябва да бъде признато на основание Регламент № 2201/2003, ако приложените правила за компетентност съответстват на предвидените било в глава II от този регламент

или от Регламент № 1347/2000, било в действаща към момента на предявяване на иска конвенция между държавата членка на произход — в случая Унгария, и държавата членка, където се иска признаване — в случая Франция.

30 От преписката не личи на кои разпоредби съдът в Пеща основава компетентността си и какъв е текстът на тези разпоредби. Това обстоятелство обаче следва да се приеме за ирелевантно за главното производство, ако компетентността на унгарските юрисдикции може да се изведе от член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003, независимо от приложените в случая от тях правила за компетентност. Така настоящото преюдициално запитване цели най-вече да се установи дали при обстоятелства като тези по главното производство унгарските юрисдикции може да са били компетентни по силата на тази разпоредба да се произнесат по делото за развод между г-н Hadadi и г-жа Mesko.

31 Накрая, г-жа Mesko наистина поддържа в писменото си становище пред Съда, че е узнала за иска за развод пред съда в Пеща едва шест месеца след предявяването му от страна на г-н Hadadi. Тя обаче не твърди, че последният е пропуснал да предприеме действията, необходими за връчването на съответните документи, нито че поради това унгарската юрисдикция не следва да се счита за сезирана на тази дата в приложение на член 16 от Регламент № 2201/2003. От друга страна, от преписката е видно, че г-жа Mesko се явява в производството пред посочения съд. Освен това в отговор на въпрос, поставен от Съда в хода на съдебното заседание, унгарското правителство посочва, че съгласно националното право след подаването на искова молба пред дадена юрисдикция последната осигурява връчването ѝ на ответника. При тези условия трябва да се изходи от предпоставката, че съдът в Пеща е редовно сезиран по смисъла на посочения член 16.

По първия въпрос

32 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че в случаите, когато съпрузите са едновременно граждани на държавата членка, в която се намира сезираният съд, и граждани на друга държава членка, сезираният с иска съд следва да даде предимство на гражданството на държавата, в която се намира.

33 В самото начало следва да се припомни, че юрисдикциите, сезирани в случаи като този по главното производство, които се уреждат от посочената в член 64, параграф 4 от Регламент № 2201/2003 преходна правна уредба на признаването, трябва да се произнесат относно компетентността на юрисдикциите на друга държава членка. Подобни случаи се различават от уредените по-пряко от разпоредбите на глава III от този регламент, отнасящи се до признаването и изпълнението на съдебни решения, за които член 24 от посочения регламент предвижда забрана за преразглеждане на компетентността на съда по произхода.

34 От преписката произтича, че в обжалваното в главното производство съдебно решение Cour d'appel de Paris приема, че доколкото се основава на националността на г-н Hadadi — основание за компетентност, което не се съдържа във френските правила за международна компетентност — компетентността на съда в Пеща е „в действителност твърде уязвима", докато в сравнение с нея компетентността на намиращия се във Франция съд по местоживеенето на съпрузите е „особено стабилна".

35 Според Комисията на Европейските общности първият преюдициален въпрос е поставен, тъй като при конфликт на френско гражданство и гражданство на друга държава сезираният френски съд „в повечето случаи щял да даде предимство на гражданството на държавата, в която се намира".

36 Тази теза се потвърждава от довода, представен на Съда от ответника по главното производство, който поддържа, че член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 не съдържал особени разпоредби, които да уреждат случая на двойно гражданство, така че в подобни ситуации всяка държава членка прилагала собствените си правила относно гражданството. От френската доктрина и съдебна практика следвало, че в случай на конфликт на гражданства, ако едното е гражданството на държавата на съда, то има предимство.

37 При тези условия се поставя въпросът дали, доколкото Регламент № 2201/2003 не урежда изрично случаите на общо двойно гражданство, както посочва г-жа Mesko, член 3, параграф 1 от този регламент трябва да се тълкува по различен начин, когато двамата съпрузи имат общо двойно гражданство и когато имат само едно общо гражданство.

38 Според постоянната съдебна практика както от изискването за еднакво прилагане на общностното право, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от общностното право, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Общността, което трябва да бъде направено, като се отчитат контекстът на разпоредбата и целта на разглежданата правна уредба (вж. по повод Регламент № 2201/2003 Решение от 2 април 2009 г. по дело A, C-523/07, Сборник, стр. I-2805, точка 34)

39 В това отношение следва да се отбележи, че член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 не съдържа изрично препращане към правото на държавите членки с оглед на определяне на точния обхват на критерия, свързан с „гражданството“.

40 Освен това не личи Регламент № 2201/2003 да установява поне по принцип разграничение с оглед на това дали определено лице има само едно или евентуално няколко гражданства.

41 Ето защо в случай на общо двойно гражданство сезираният съд не може да пренебрегне обстоятелството, че заинтересованите лица имат гражданство на друга държава членка, така че да третира лицата с общо двойно гражданство по същия начин, както ако са граждани само на държавата членка, в която се намира сезираната юрисдикция. Всъщност това би довело до забрана за лицата — в рамките на преходната норма във връзка с признаването, съдържаща се в член 64, параграф 4 от Регламент № 2201/2003 — да се позовават пред съда на държавата, където се иска признаване, на член 3, параграф 1, буква б) от този регламент, за да установят компетентността на юрисдикциите на друга държава членка, макар да са граждани на последната държава.

42 Напротив, в рамките на посочения член 64, параграф 4, в случай че съпрузите са граждани както на държавата членка на сезирания съд, така и на една и съща друга държава членка, този съд трябва да вземе предвид обстоятелството, че тъй като заинтересованите лица са граждани на другата държава членка, юрисдикциите на последната са могли да бъдат надлежно сезирани в съответствие с член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003.

43 Поради това на първия въпрос следва да се отговори, че когато в приложение на член 64, параграф 4 от Регламент № 2201/2003 юрисдикцията на държавата членка, където се иска признаване, трябва да провери дали юрисдикцията на държавата членка, в която е постановено съдебното решение, е била компетентна съгласно член 3, параграф 1, буква б) от същия регламент, последната разпоредба не допуска юрисдикцията на държавата членка, където се иска признаване, да разглежда съпрузите, които имат както гражданство на тази държава, така и гражданство на държавата членка на произход, само като граждани на държавата членка, където се иска признаване. Напротив, тази юрисдикция трябва да вземе предвид обстоятелството, че съпрузите са граждани и на държавата членка на произход, поради което юрисдикциите на последната може да са били компетентни да разгледат спора.

По втория и по третия въпрос

44 С втория и третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че за да се определи юрисдикцията, компетентна да се произнесе по развода между две лица с едно и също двойно гражданство, следва да се вземе предвид единствено гражданството на държавата членка, с която лицата имат по-тясна връзка — „по-ефективното“ гражданство — така че само юрисдикциите на тази държава членка да са компетентни на основание на гражданството (втори въпрос), или напротив следва да се вземат предвид и двете гражданства, така че юрисдикциите на двете държави членки да са компетентни на това основание, тъй като заинтересованите лица могат да изберат юрисдикцията на държавата членка, пред която да се отнесе спорът (трети въпрос).

45 Г-жа Mesko и полското правителство поддържат, че в случай на общо двойно гражданство на съпрузите трябва да се възприеме критерият за по-ефективното гражданство. В това отношение, като се опира на някои обстоятелства, и по-специално на факта, че тя самата и г-н Hadadi пребивават във Франция от 1980 г., г-жа Mesko счита, че в главното производство френското гражданство е по-ефективно. Тя твърди, че ако двете гражданства се поставят на равна основа, това би предизвикало „втурване към съда“, като единият от съпрузите би бил подтикнат да злоупотреби с правото си и избърза да сезира юрисдикциите на едната държава членка, за да попречи на другия съпруг да сезира юрисдикциите на другата държава членка. Полското правителство счита, че изборът на компетентна юрисдикция не следва да се предоставя на страните, тъй като подобно решение давало прекомерно предимство на лицата с общо двойно гражданство и им предоставяло възможност да избират de facto компетентната юрисдикция, докато Регламент № 2201/2003 не предвиждал такава възможност за другите лица. Освен това според посоченото правителство запазването на компетентността на юрисдикциите на държава членка, в която съпрузите отдавна не живеят, можело да застраши ефикасността и на справедливостта на съдебните решения и да доведе до някои злоупотреби като „forum shopping“.

46 За сметка на това г-н Hadadi, френското, чешкото, германското, унгарското, словашкото и финландското правителство, както и Комисията считат, че в случай

на общо двойно гражданство всеки от съпрузите има право в съответствие с член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 да предяви иска за развод пред юрисдикция на едната от двете държави членки, на която са граждани.

47 В това отношение следва да се отбележи, че съгласно съображение 1 от Регламент № 2201/2003 той допринася за създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се гарантира свободното движение на хора. За тази цел глави II и II от този регламент предвиждат по-специално правила относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по дела за разтрогване на брака.

48 В този контекст член 3, параграф 1, букви а) и б) от Регламент № 2201/2003 предвиждат няколко основания за компетентност, между които не е установена йерархия. Всички обективни критерии, посочени в този член 3, параграф 1, са алтернативни. Предвид целта на този регламент да гарантира правната сигурност, член 6 от него предвижда по същество, че компетентността по членове 3—5 от същия има изключителен характер.

49 Следователно установената с Регламент № 2201/2003 система за разпределяне на компетентността по дела за разтрогване на брака няма за цел да изключи наличието на няколко компетентни юрисдикции. Напротив, изрично се предвижда успоредното съществуване на няколко компетентни юрисдикции, без да се установява йерархия между тях.

50 В това отношение, докато изброените в член 3, параграф 1, буква а) от посочения регламент критерии се основават в различни аспекти на обичайното местопребиваване на съпрузите, критерият по буква б) от същия параграф е свързан с държавата членка, чиито граждани са двамата съпрузи, или ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, където те имат „domicile“. Така освен в случая на последните две държави членки юрисдикциите на другите държави членки, на които са граждани съпрузите, са компетентни да разгледат иск за разтрогване на брака.

51 От текста на член 3, параграф 1, буква б) обаче по никакъв начин не може да се заключи, че единствено „ефективното“ гражданство може да се вземе предвид за целите на прилагането на тази разпоредба. Всъщност, доколкото възприема гражданството като критерий за компетентност, тази разпоредба дава предимство на еднозначна и лесно приложима привръзка. Тя не предвижда други критерии по отношение на гражданството, като например по-специално неговата ефективност.

52 Освен това тълкуването, според което единствено „ефективното“ гражданство би могло да се вземе предвид за целите на член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003, не може да намери основание в целите на тази разпоредба или в контекста, в който тя се вписва.

53 Всъщност, от една страна, подобно тълкуване би ограничило избора на компетентна юрисдикция от страните в процеса, по-специално в случай на упражняване на правото на свободно движение на хора.

54 По-конкретно, ако обичайното местопребиваване се приеме като основно съображение при определянето на по-ефективното гражданство, предвидените в член 3, параграф 1, букви а) и б) от Регламент № 2201/2003 основания за компетентност често биха се застъпвали. На практика това би означавало по отношение на лицата с няколко гражданства да се установи йерархия на посочените в разпоредбите на въпросния параграф 1 основания за компетентност, макар такава йерархия да не произтича от текста на посочения параграф. За сметка на това съпрузи, граждани само на една държава членка, винаги биха могли да сезират юрисдикциите на тази държава, дори ако от много години не пребивават обичайно в нея и ако действителната им връзка с тази държава е слаба.

55 От друга страна, поради неясния характер на понятието „ефективно гражданство“ би било необходимо да се вземат предвид редица фактически обстоятелства, които невинаги биха довели до ясен резултат. От това следва, че необходимостта от проверка на привръзките между съпрузите и техните съответни гражданства би утежнила проверката на съдебната компетентност

в противоречие с целта да се улесни прилагането на Регламент № 2201/2003 чрез използването на прост и еднозначен критерий на привързване.

56 Вярно е, че когато заинтересованите лица имат няколко гражданства, по силата на член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 юрисдикциите на няколко държави членки могат да бъдат компетентни. При все това, както посочват Комисията и френското, унгарското и словашкото правителство, когато съгласно тази разпоредба са сезирани юрисдикциите на няколко държави членки, спорът за подсъдност може да се разреши чрез прилагане на посоченото в член 19, параграф 1 от същия регламент правило.

57 На последно място, следва да се признае, както изтъква г-жа Mesko, че доколкото Регламент № 2201/2003 урежда само съдебната компетентност, но не предвижда правила при стълкновение на закони, той може да подтикне съпрузите да сезират бързо една от компетентните юрисдикции, за да се ползват от предимствата на материалното право в областта на развода, приложимо съгласно международното частно право в държавата, в която се намира сезираният съд. При все това, противно на твърденията на г-жа Mesko, това обстоятелство не е достатъчно, за да може сезирането на компетентна юрисдикция съгласно член 3, параграф 1, буква б) да се разглежда като злоупотреба. Всъщност, както произтича по-специално от точки 49—52 от настоящото решение, сезирането на юрисдикциите на държава членка, на която са граждани съпрузите, не противоречи на целите на посочената разпоредба, дори при липса на връзка с тази държава членка.

58 При тези условия на втория и третия въпрос трябва да се отговори, че когато и двамата съпрузи са граждани на две едни и същи държави членки, член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 не допуска възможността компетентността на юрисдикциите на едната от държавите членки да не бъде призната по съображение, че по отношение на ищеца не е налице друг критерий на привързване към тази държава. Напротив, юрисдикциите на държавите членки, на които са граждани съпрузите, са компетентни на основание тази разпоредба, като съпрузите могат да изберат юрисдикцията на държавата членка, пред която да отнесат спора.

По съдебните разноски

59 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

1) **Когато в приложение на член 64, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, юрисдикцията на държавата членка, където се иска признаване, трябва да провери дали юрисдикцията на държавата членка, в която е постановено съдебното решение, е била компетентна съгласно член 3, параграф 1, буква б) от същия регламент, последната разпоредба не допуска юрисдикцията на държавата членка, където се иска признаване, да разглежда съпрузите, които имат както гражданство на тази държава, така и гражданство на държавата членка на произход, само като граждани на държавата членка, където се иска признаване. Напротив, тази юрисдикция трябва да вземе предвид обстоятелството, че съпрузите са граждани и на държавата членка на произход, поради което юрисдикциите на последната може да са били компетентни да разгледат спора.**

2) **Когато и двамата съпрузи са граждани на две едни и същи държави членки, член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 не допуска възможността компетентността на юрисдикциите на едната от държа-**

вите членки да не бъде призната по съображение, че по отношение на ищеца не е налице друг критерий на привързване към тази държава. Напротив, юрисдикциите на държавата членка, на която са граждани съпрузите, са компетентни на основание тази разпоредба, като съпрузите могат да изберат юрисдикцията на държавата членка, пред която да отнесат спора.

Подписи